

VAKUF-NAMA HADŽI ALIJE, SINA MUSAA IZ SARAJEVA

Druga dekada ramazana 1019 (22. novembra - 1. decembra 1610).

Prijepis: Autentičan prijepis vakuf-name čuva se u Istorijskom arhivu u Sarajevu.

Opis: Vakuf-nama je pisana krasnom kaligrafijom, na turskom jeziku, u svitku, sa ortografskim greškama mjestimično.

Izdanja: Vakuf-nama nije dosad objavljena.

Invokacija: On je istinski pomagač!

Tekst ovjere prijepisa:

(Ovaj dokumenat je) identičan originalu, oba su potpisana i obavezna. Napisao ga je Njegov rob - neka je On uzvišen i velik - Hasan, kadija u gradu Sarajevu - neka mu je oprošteno.

/Pečat:/ Hasan ...

Tekst legalizacije:

Ono što je u ovom šerijatskom dokumentu i stranici koja se mora uvažavati - vakufljenje i njegovi uslovi i zavještanje i njegove odredbe - suglasno je pravom vjerezakonu i ispravnom putu. Ovo je napisao siromah Husejn, sin Muhameda, vršilac dužnosti kadije u gradu Sarajevu - neka im obojici bude oprošteno.

Tekst legalizacije:

Dovoljan mi je samo Allah, On sam i niko drugi!

Ono što sadrži ova knjiga i što govori svitak ovog teksta - uvakufljenje i njegove odredbe na napisani i izloženi način - sve se desilo preda mnom i njegov dokazni postupak se ostvario preda mnom. Ja sam donio presudu o

pravosnažnosti i neopozivosti vakufske osnove koja se odvija po ispravnom propisu, te o ispravnosti na zakonu zasnovanih odredaba koje se moraju poštivati, a koje ona sadrži, znajući za različite stavove koji postoje među vodećim pravnim učenjacima u pitanjima uvakufljenja i pridržavajući se onoga čega se mora pridržavati zakonska presuda prema onome što propisuju principi svijetle vjere, ispravnu i na šerijatu zasnovanu, i upisao sam to u sidžil. Ja sam Njegov ubogi rob - uzvišen je On - koji se nada Njegovoj dobroti i Njegovom dobročinstvu, Muhamed, sin Hamze, kadija u bogomštićenom Sarajevu - neka je trajno okruženo svijetlim dobročinstvima - neka im obojici oprostí Gospodar svih stvorenja, i jednom i drugom.

Prijevod vakuf-name:

Hvala Allahu koji sve zna, koji je uputio svoje robove - vjernike i vjernice - da čine dobra djela i ukazao muslimanima i muslimankama da čine dobročinstva. Neka je Božija milost i spas na Njegovog poslanika Muhammeda, najuglednijeg od svih stvorenja, na njegovu porodicu i na njegove drugove koji su istinski vodiči ljudima na putu dobrih djela. Sadržaj ove pravno valjane i na zakonu zasnovane vakuf-name i suština ovog jasnog dokumenta koji se mora uvažavati je slijedeći:

Hadži Ali, sin Musaa, dobročinitelj i onaj koji stiče dobročinstva, nastanjen u mahali Nebrdilo hadži Ali u bogomštićenom Sarajevu,¹ zahvaljujući bezbrojnim zahvalama onome koji daruje ljudske želje na svijetlim blagodatima i velikim bogatstvima, a postupajući prema časnom sadržaju i svijetlom smislu časnog kur'anskog ajeta: "Oni koji udjeljuju imanja svoja noću i danju, tajno i javno, dobiće nagradu od Gospodara svoga; i ničega se oni neće bojati i ni za čim oni neće tugovati"² i iskreno razmišljajući o sadržini časnog hadisa koji je izrekao najplemenitiji Božiji miljenik - neka mu se Bog smiluje i neka ga spasi: "Kada umre čovjek, prestaje njegovo djelovanje osim u tri slučaja: nauke kojom se (ljudi) koriste, dobrog djeteta koje se za njega moli i trajne sadake na Božijem putu", on je došao do čvrstog uvjerenja da je ovaj svijet kuća prolaznosti i dvorac nestalnosti, da nije stalno boravište i trajno mjesto, da je njegovo bogatstvo pomućeno patnjom, a njegova stalnost združena je sa prolaznošću. Pa kada je tako, navedeni vakif - dabogda se uvijek na njega pokazivalo - kada je pažljivim okom pogledao u promjenljivost dana, prevrtljivost vremena i nestalnost ovog svijeta, nadajući se vječnoj sreći i trajnom blaženstvu od uzvišenog Boga - uzvišena je Njegova veličina, a Njegovi darovi su sveobuhvatni - svoj postupak učinio je da bude iskren da bi postigao Božije zadovoljstvo - Uzvišen je i Velik. On je iskazao zahvalnost na blagodatima i bogatstvima koja mu je podario i omogućio uzvišeni Stvoritelj svih stvorenja

¹ Mahala na Bjelavama. Tu je 1531. godine Nebrdilo hadži Alija podigao džamiju, pa je i mahala nazvana po njegovom imenu.

² Kur'an, 2:274.

i Darovatelj svih darova i pokazao je veliku odlučnost da utroši svoje bogatstvo (što mu je od Boga dato) na velika dobra djela i ono što posjeduje na krupna dobročinstva. Dok je živ i dok je u punom zdravlju, i dok mu se prima i dok je punovaljano sve ono čime on po zakonu raspolaže i sva njegova dobročinstva koja se moraju uvažavati sa svim pravima i obavezama, on je pristupio šerijatskom časnom sudu i visokom vjerskom zboru, pa je dao i na zakonu zasnovanu izjavu i jasno priznanje koje se mora uvažavati, u prisustvu svoga oslobođenog roba Pijale, sina Abdullaha, koga je postavio za muteveliju slijedećim uvakufljenjima, a u svrhu unošenja u sidžil.

Iz najčišćeg imetka i najčasnije stečene moje imovine, te iz mog pravog imetka izdvojio sam 120.000 akči srebrenog novca osmanske monete koja je u opticaju, uvakufio sam i zavještao kao vječni vakuf za Božiju ljubav i tražeći Njegovo zadovoljstvo.

Uz to sam uvakufio i zavještao kuću sa svim pratećim objektima i onim što tome pripada, te sa svim pravima i onim što uz to ide, a koja se nalazi u spomenutoj mahali i koja se graniči sa posjedima Šekakdži Hasana s jedne strane, Nezira, sina Džafera, s druge strane, s treće strane haremom mesdžida i sa četvrte strane javnim putem, te (bašču) koja ima drveće sa plodovima i bez plodova.

Isto tako, uvakufio sam i zavještao bašču koja ima drveće sa plodovima i bez plodova, a koja se graniči s jedne strane posjedom kasapa Hasana, a sa tri strane javnim putem i koja se nalazi u spomenutoj mahali.

Isto tako sam uvakufio i zavještao svoju bašču u navedenoj mahali na mjestu gdje će biti moj grob, a koja se graniči s jedne strane posjedom demirdžije Gazije, a sa tri strane javnim putem.

Postavio sam ovakve odredbe: dok ja budem živ, raspolaganje, izmjene, promjene, popravke i opravke spomenute kuće, kako ja to budem želio, neka budu u mojim rukama. A prihod od bašče i dobit od spomenute svote, kako god ja budem želio, za svoje vlastite potrebe ću trošiti. Neka dužnost mutevelije, izmjene i promjene, povećavanje i uvećanje mog vakufa budu u mojim rukama, a poslije moje smrti ko bude mutevelija spomenutu svotu na način po zakonu pouzdan i na najljepši način koji se mora uvažavati, sa jakim jamstvom i uz jamca imetkom, ili sa jednim od to dvoje, kako budu iziskivale prilike svake godine uz potpuno poštovanje zakonskih odredaba i punu brigu, neka daje u promet tako da na deset dirhema zaračunava po jedanaest dirhema na dozvoljeni način da bi se postigla dobit, i to imućnim trgovcima i bogatima na čijim licima se ogledaju tragovi povjerenja i na čijoj su koži vidljiva svjetla čestitosti. Neka se pazi da se ne umiješa kamata, da ne nastane propast, da ne bude riskantan postupak i da se ne daje putniku-namjerniku, siromahu, propalom trgovcu, kadiji, muderisu, službenicima, timarnicima i seljacima, te na ostala mjesta gdje postoji mogućnost da nastane šteta.

Također sam postavio odredbu da se od dobiti spomenute sume daje plaća dnevno dvije akče hadži Hasanu, sinu Osmana i moje kćerke Fahrije, da uči svaki dan časni Jasin, a poslije njega neka uživaju njegova djeca i djeca njegove djece dok ne izumru.

Isto tako, neka se daje plaća dnevno dvije akče njegovom potomku Munteha, kćeri hadži Jusufa, da svaki dan uči sure Mulk, a poslije nje neka uživaju njena djeca i djeca njene djece dok ne izumru.

Isto tako, neka se daje plaća dnevno dvije akče Ummi, kćeri hadži Jusufa, da svaki dan uči tri časne sure Ihlas i deset časnih salavata, a poslije nje neka uživaju njena djeca i djeca njene djece.

Ako neko od potomaka umre, pa njegovo potomstvo izumre, djeca koja ostanu ili djeca te djece, s koljena na koljeno, iz generacije u generaciju, dok ne izumru, ako ijedno ostane, neka uživa sve plaće. Dok ne preostane jedno, neka između sebe spomenute plaće podjednako dijele. A kad izumru - neka ih Bog sačuva od izumiranja - neka se od spomenute dobiti daje plaća četvorici siromaha sa sela po dvije akče dnevno.

Neka se u mesdžidu spomenutog hadži Alije poslije sabah-namaza svakog dana osim petkom i u dane dva bajrama iz časnog Kur'ana uče četiri džuzza zajednički. Od navedenih džuzova određuje se jedan džuz imamu spomenutog mesdžida, jedan džuz mujezinu i dva džuzza mojim oslobođenim robovima i djeci mojih oslobođenih robova. Ako ne bude oslobođenih robova i djece oslobođenih robova, određuje se da uče oni koji su sposobni da uče u spomenutoj mahali.

Onaj ko bude mujezin, neka vrši službu noktadžije i neka uči džuz onoga koji je izostao i neka na ime onoga koji je izostao stavi tačku, a određena plaća neka se ne daje, nego neka se daje mujezinu.

Svaki put kad se hatma završi, po lijepom poznatom običaju i na uobičajeni način neka se završi Fatihom za duše vjerovjesnika i poslanika, a posebno za prvaka poslanika, odabranog Muhammeda - neka je na njega milost i spas i na sve njih - i također za duše vjernika i za dušu vakifa, te njegovih roditelja, djece i predaka zajedno neka se prouči dova.

Također sam postavio odredbu da se onome ko bude imam u spomenutoj džamiji svakog dana daje plaća jednu akču da poslije sabah-namaza prije dove prouči tri časna Ihlasa, a nagradu za to neka pokloni za časnu dušu prvaka poslanika. Svako ko bude mujezin u spomenutoj džamiji neka uživa plaću jednu akču svaki dan da prouči poslije jacije-namaza jedno časno ašere iz uzvišenog Kur'ana, a nagradu za to neka pokloni za svoju dušu.

Neka se mom oslobođenom robu Pijale daje plaća svaki dan dvije akče da uči jedan časni Jasin, a nagrada za to neka se pokloni za duše mojih roditelja. Poslije njega, neka se spomenute dužnosti prihvate njegova djeca i

djeca njegove djece dok ne izumru. Neka časni Jasin uče oni koji su sposobni da ga uče, a onome ko ne bude sposoban mutevelija će odrediti zamjenika da ga uči.

Mojoj oslobođenoj robinji Šemsi neka se daje plaća dvije akče svaki dan da uči tri časna Ihlasa i deset časnih salavata. Poslije njene smrti, njen spomenuti sin Pijale neka uči, a poslije njega neka uživaju njegova djeca i djeca njegove djece dok ne izumru. Kad potomci izumru, neka se u spomenutoj džamiji ne klanjaju tri namaza, a od spomenute četiri akče neka se daje plaća svaki dan dvije akče imam i dvije akče mujezinu da u spomenutoj džamiji sa džematom muslimana klanjaju podne-namaz i ikindiju-namaz.

Također, mom oslobođenom robu Pervane neka se daje plaća dvije akče svaki dan da uči tri časna Ihlasa, deset časnih salavata i jednu Fatihu. Poslije njega, njegova djeca i djeca njegove djece, dok ne izumru, neka se prihvate spomenute dužnosti da uče tri časna Ihlasa, deset časnih salavata i jednu Fatihu. Kad potomci izumru, na spomenuta četiri džuzova neka se doda još jedan džuz i neka se svaki dan uči pet džuzova na objašnjeni način. Ako djeca Pervane izumru prije djece moje kćeri, onome ko bude imam neka se da plaća navedene dvije akče da svaki dan uči jedan džuz.

Također sam postavio odredbu da mojoj oslobođenoj robinji Fatimi svaki dan plaća bude dvije akče da uči tri časna Ihlasa. Poslije njene smrti, onaj ko bude imam u spomenutoj mahali neka se prihvati navedene dužnosti da poslije sabah-namaza na mom grobu svaki dan uči jedan časni Jasin. Kada atmosferske prilike ne dozvoljavaju da se posjeti moj grob, neka se izostane i neka se uči na drugom mjestu koje se smatra odgovarajućim. Ukoliko ja umrem prije Fatime, imam koga sam odredio da u džamiji uči tri časna Ihlasa neka to ostavi i neka na mom grobu svaki dan uči jedan časni Jasin, neka ne propušta. Poslije Fatimine smrti, neka se na objašnjeni način u džamiji uči Ihlas, a na mom grobu časni Jasin, a nagrada za to neka se pokloni za moju dušu.

Također sam postavio odredbu da onaj ko bude mutevelija svaki dan sačuva pet akči, tako da se godišnje sakupi 1.800 akči. Od spomenute sume svake godine neka se odredi da se prouči časna hatma prije jacije-namaza. Onome ko je bude učio neka isplaćuje 80 akči. U mubarek noćima (namaz gecesi) za kuhanje hrane neka se troši 640 akči. Neka se pozove stanovništvo mahale i neka se hatma dova učini za duše Muhammedovih sljedbenika i neka nas dobrim spomenu. U mubarek noći Lejle-i berat neka se uzmu dvije svijeće po pedeset akči i neka se postave u spomenutoj džamiji.

Neka se također prouči hatma od početka do dvanaestog mubarek mjeseca rebiu-l-evvela, a onome ko bude učio neka se da 80 akči. Za kuhanje hrane neka se potroši 640 akči. Neka se pozove stanovništvo mahale i izvođači mevluda i neka se prouči hatma dova i neka se sjete dobrim mene i duša svih Muhammedovih sljedbenika. Izvođačima mevluda neka se da 120 akči da u spomenutoj džamiji prouče mevlud. A za med za šerbe neka se

potroši 140 akči. Onaj ko bude mutevelija neka dadne da se u njegovoj kući pripremi hrana i neka sazove goste.

Za službu nazira neka se daje plaća dvije akče dnevno. I dok je živ sin moje kćeri, spomenuti Hasan, neka on bude nazir i neka uzima navedenu plaću. Poslije njegove smrti, od njegove djece i od djece njegove djece, dok ne izumru, ko bude moralno ispravan i pobožan neka vrši dužnost nazira i neka uživa određenu plaću. Kad izumru njegovi potomci, od djece njegovih sestara Munteha, Aiše i Umme ko bude moralno ispravan i povjerljiv neka vrši dužnost nazira dok ne izumru. A kad izumru, tadašnji kadija će dodijeliti tu službu nekome ko je moralno ispravan i pobožan iz spomenute mahale.

I još sam postavio odredbu da za dužnost mutevelije bude plaća dnevno pet akči spomenutom Pijale dok bude kao ostale mutevelije svoju službu obavljao - da to bude savjesno. Neka on bude mutevelija dok je živ. Poslije njega, njegova djeca i djeca njegove djece koji su poznati po savjesnosti, dok ne izumru, neka obavljaju tu dužnost. Kad izumru, od djece moje kćerke Fahrije i od djece njene djece ako se neko nađe savjestan neka tu dužnost obavlja, u protivnom - neka tadašnji kadija tu dužnost dodijeli onome ko je moralno ispravan i pobožan od stanovnika spomenute mahale. Svake godine neka se troši 300 akči koje sam uvakufio za popravku i opravljanje kuće, ako bude potrebno. Ako ne bude potrebno, neka ih mutevelija čuva i kad bude trebalo neka troši.

I postavio sam odredbu da u spomenutoj kući poslije mene stanuje spomenuti Pijale dok je živ i neka njome raspolaže kako hoće. Poslije njega, njegova djeca i djeca njegove djece, s koljena na koljeno, neka stanuju i neka njom raspolažu. Neka njeni stanovnici svaki dan uče jedan časni Jasin, a nagradu za to neka poklone za duše mojih roditelja. Kad izumru potomci Pijale, neka se povjeri mišljenju kadije i mišljenju mutevelije.

Ako putem davanja u zakup korist ne bude bolja i bude priličnija korist putem cijene, neka se proda na sultanskom trgu putem licitacije, a akče koje se dobiju od cijene neka se dodaju osnovici vakufa od 120.000 akči i neka se daju na murabehu. Od akči koje se dobiju od te dobiti neka se svaki dan daje plaća po dvije akče - koliko časnih džuzova mogne izaći da se uči u spomenutoj džamiji poslije sabah-namaza za duše mojih roditelja. I još 300 akči koje su godišnje određene za popravak kuće neka se dodaju kao plaća za spomenute džuzove.

Moja oslobođena robinja Šemsa i moj oslobođeni rob Pervane neka na pola uživaju bašču koja je u blizini kasapa Hasana i neka popravljaju ogradu oko nje i neka se koriste prihodima, i neka svako od njih svakog dana uči tri časna Ihlasa i deset časnih salavata. Ako neko od njih ne bude imao djece pa umre, neka onaj koji ostane živ raspolaže cijelom baščom. Poslije smrti spomenutog Pervane i Šemse, njihova djeca i djeca njihove djece isto tako neka baščom napola raspolažu dok ne izumru. Čija djeca prije izumru, djeca onog drugog, koja ostanu, neka raspolažu cijelom baščom i neka uče kako je određeno tri časna Ihlasa i deset salavata. Kad potomci izumru, neka se

spomenuta kuća na način kako je određeno proda i njen novac da na murabehu, pa od novca koji dođe od dobiti svakog dana neka se daje plaća po dvije akče - koliko džuzova mogne izaći i neka se spoji i doda spomenutim džuzovima.

Bašču koju sam uvakufio i gdje će biti moj grob, neka sin moje kćeri, spomenuti Hasan, dok je on živ uživa i neka joj ogradu popravlja i opravlja i neka svaki dan uči tri časna Ihlasa i deset časnih salavata. Poslije njegove smrti, neka uživaju njegova djeca i djeca njegove djece dok ne izumru. Kad izumru, neka uživaju njegove sestre, njihova djeca i njihovi potomci dok ne izumru i neka uče određena tri časna Ihlasa i deset salavata. Kad potomci izumru, neka se sa spomenutom kućom i navedenom baščom na način kako je spomenuto postupi. Ako tokom vremena budu ugašene svijeće spomenute džamije i sve prođe i ako kuće u mahali postanu ruševne a stanovništvo nestane i iščezne, neka sve spomenute plaće budu određene za seosku sirotinju.

I još sam postavio odredbu da od sume od 120.000 akči koje sam odredio 9.000 akči bude rezerva i neka se čuva u rukama mutevelije. Neka se službenicima u tri mjeseca plaća daje, a na dug ljudima neka se ne daje više od 10.000 akči. U šest mjeseci neka se skupi jedan prihod i neka se ostavi na mjesto rezerve. Neka stanovništvo mahale i službenici vakufa besplatno budu naziri i svake godine uzimaju obračun od mutevelije i neka kadiju s tim upoznaju. Neka je kadija uvede u sidžil kao i ostalu vakufsku imovinu i neka pazi da ne da na dug nijedne akče suprotno odredbi vakifa. Ako suprotno postupi, neka je mutevelija nadoknadi.

Tokom vremena, protekom dana, mjeseci i godina, ako bude potrebna "rekaba", neka bude "rekaba", a kad se namiri, neka se ponovo postupi na prethodni način.

On je na opisani način odredio uslove i objasnio principe i odredbe, a onda je dao na zakonu zasnovanu izjavu i priznanje koje se mora uvažavati, izjavivši: "Spomenutih mojih 120.000 akči, nakon što sam ih odbrojio, kao i moje navedene nekretnine, nakon što sam ih po zakonu izdvojio, predao sam spomenutom muteveliji Pijale šest mjeseci prije datuma registrovanja. On je to primio i prihvatio, te uzeo na raspolaganje kao što čine mutevelije drugih vakufa". Navedeni mutevelija je potvrdio izjavu spomenutog vakifa i prihvatio, licem u lice, sve njegove riječi. Kada je posao uvakufljenja završen i kada je registracija privedena kraju, navedeni vakif je odustao od sporazuma i krenuo putem spora i rasprave, odustao je od uvakufljenja provedenog na spomenuti način i stupio je u parnicu sa navedenim mutevelijom, izjavivši: "Budući da vakufljenje gotovog novca po mišljenju većine hanefitskih pravnih autoriteta nije pravno valjano, tražim da se povрати, i budući da ne važe odredbe koje se na to odnose, sve što je primio iznad 300 akči naknade za plaću za šest mjeseci na ime vršenja dužnosti mutevelije, budući da je to obavezno, i to tražim. Što se tiče vakufljenja nekretnina, budući da po mišljenju pročelnika velikih pravnih učenjaka, po

sudu uglednog imama Abu Hanife - neka je na njega milost Gospodara koji sve prašta - ono nije neopozivo, pa tražim da se i to povrati u moj posjed."

Kada je to rekao, spomenuti mutevelija je sve odbio da povrati i krenuo da mu da odgovor na njegov proces i spor, rekavši: "Vakufljenje novca i odredbe koje se na to odnose, na osnovu mišljenja koje se prenosi od uglednog imama Zufera - neka je na njega milost velikog Allaha - Ensarije - neka je na njega milost Stvoritelja - pravno je valjano i nije nevažće potraživanje od glavnice osim odgovarajuće plaće za muteveliju, ne postoji moj dug od njegova potraživanja spomenutog iznosa koji sam primio po tom osnovu.

Što se tiče vakufljenja nekretnina, po mišljenju drugih vjerskih prvaka pravna valjanost se ne odvaja od neopozivosti. Po njihovom pouzdanom mišljenju, vakufljenje je neopozivo i ja to ne vraćam."

Kada se spor i varnica parnice do ove mjere rasplamsala i kada su, sporeći se pred kadijom, potpisnikom ovog dokumenta - neka mu Allah omogući lijep povratak - zatražili od njega da donese presudu i riješi proces, spomenuti ugledni kadija - neka Allah izlije oblake svojih blagodati na njega - kada je sagledao, jako se udubio i razmislio o dokazima obiju strana, smatrao je da je bolje opredijeliti se za stranu vakufa i da su mutevelijini dokazi jači, te je donio zakonitu presudu o pravnoj valjanosti vakufljenja novaca i uslovima koji se moraju uvažavati, a koji se na to odnose, kao i o neobaveznosti mutevelije da naknadi spomenuti iznos, te da se izvrši unošenje u sidžil, koje se mora poštovati. Isto tako, u vakufljenju nekretnina pravna valjanost se ne može odvojiti od opozivosti, pa je na osnovu mišljenja vjerskih učenjaka - neka je Božije zadovoljstvo na sve njih - donio presudu i o toj neopozivosti. I kada je izvršeno unošenje u sidžil, spomenuti vakif je svoju parničarsku dovitljivost okrenuo u drugom pravcu, izjavivši: "Premda je vakufljenje novca po mišljenju najpoznatijeg imama pravno valjano i zakonito, ipak po njegovom mišljenju pravna valjanost vakufljenja ne uključuje neopozivost i vrata povraćaja nisu potpuno zatvorena." Kada je, izjavivši to, zatražio povraćaj novaca, spomenuti mutevelija koji je započeo odgovor i koji je pošao pravim smjerom, rekao je: "Premda se po mišljenju spomenutog imama (Azama) pravna valjanost odvaja od neopozivosti, po mišljenju većine pravnih učenjaka pravna valjanost i neopozivost su blizanci i ne odvajaju se, to je vakuf postao pravno valjan i neopoziv" - i tako je onemogućio povraćaj.

Nakon spora i rasprave sa spomenutim vakifom, ponovo su se, sporeći se, obratili navedenom kadiji - neka se uvijek prstom pokazuje na njegovu učenost i sudačku sposobnost - i kada su zatražili da on donese presudu postupajući prema riječima vjerskih učenjaka i velikana: "Kada je vakuf pravno valjan, on je neopoziv", donio je i po drugi put pravno valjanu i zakonitu presudu o neopozivosti vakufljenja novca i o unošenju u sidžil koje se mora uvažavati. Poslije toga, navedeni vakuf je postao pravno valjan i neopoziv, zavještanje vječno i trajno, pa "ko ga izmijeni poslije vakifa nakon

što ga je čuo, grijeh pada na one koji ga mijenjaju. Zaista Allah sve čuje i sve zna."³ Nagrada vakifu je zagarantovana od plemenitog Allaha. Hvala Allahu, Gospodaru svjetova. A nakon toga, dogodilo se ovo pisanje u drugoj dekadi mjeseca ramazana blagoslovljenog godine 1019. poslije hidžre Vjerovjesnika (22. novembra - 1. decembra 1610) - neka je njemu najbolji pozdrav.

Svjedoci čina:

Osman-čelebi, sin hadži Oruča, hatib u Staroj džamiji;⁴ Šejh Omer, sin hadži Oruča, imam u Staroj džamiji; Hasan-čelebi, sin hadži Mustafe, hatib u Čekrekčijinoj džamiji; Muhamed-halifa, sin Balije, hatib u Ali Pašinoj džamiji; Husejn-halifa, sin Kara Hasana, imam; Šahman-halifa, sin Ferhada, imam u mahali dobročinitelja; hadži Derviš, sin Ejnehana, iz mahale Kasim-katiba;⁵ hadži Husejn, sin Muhameda, iz mahale Hasan-vojvode;⁶ hadži Mustafa, sin Hasana, iz mahale Stare džamije; hadži Osman, sin Ahmeda, iz mahale hadži Memi;⁷ hadži Iskender, sin Nesuha, iz mahale Hasan-vojvode; Salih, sin Ibrahima, iz mahale Kulin-zade;⁸ Ibrahim-čelebi Deli Memi-zade iz mahale Nedždžar Ibrahima;⁹ Bali-halifa, sin Bajrama, mudželid; Osman-halifa, sin Isaa, mudželid; Osman-halifa, sin Omera, mudželid; Halil-halifa, sin Mezida, mudželid; Hasan-halifa, sin Ridvana, mudželid; Bali-halifa, sin Džafera, mudželid; Mustafa, sin Ahmed-čelebije, mudželid; Nesuh, sin Mustafe, mudželid; Ibrahim, sin Alije, iz mahale Mehmed-bega,¹⁰ hadži Ibrahim, sin Muhameda, iz mahale Sarač Ismaila;¹¹ Islam, sin Ahmeda, iz mahale Mehmed-bega; hadži Husejn, sin Abdullaha, iz mahale Hasan-vojvode; Sulejman, sin Husejna, iz mahale Havadže Kemal;¹² Murad, sin Husejna, iz mahale Havadže Kemal; hadži Ali, sin Ahmeda, poznat kao Tašči-zade, iz mahale Havadže Kemal; Hadži Sulejman, sin Muhameda, iz

³ Kur'an, 2:181.

⁴ Stara (Atik) je naziv za Carevu džamiju, a također i za istoimenu mahal.

⁵ Mahala Kasim-katiba, poznata kao Pehlivanuša.

⁶ Mahala Hasan-vojvode, odnosno Čoban Hasan-vojvode, poznata kao Čobanija.

⁷ Mahala hadži Memi, poznata kao Komatin.

⁸ Ne postoji mahala pod ovim imenom. Vjerovatno se radi o mahali Kulin hadži Bali, poznatij kao Čekaluša.

⁹ Mahala Nedždžar Ibrahima, poznata kao Mjedenica.

¹⁰ To je mahala Mehmed-bega Isabegovića, poznata kao Bistrik.

¹¹ Mahala Sarač Ismaila, iznad Mejtaša, poznata kao Donja Saračeva, za razliku od susjedne mahale Sarač hadži Hajdara, nazvane Gornja Saračeva.

¹² Mahala Havadže Kemala (ili Kemaludina), poznata kao Čemaluša.

mahale hadži Sulejmana;¹³ Muhamed, sin hadži Alije, iz mahale hadži Memi; Memi, sin Sulejmana, iz mahale Nebrdilo hadži Ali; Gazi, sin Memije, iz mahale spomenutog hadži Alije; hadži Derviš, sin Husejna, iz mahale navedenog hadži Alije; Ferhad, sin Jusufa, iz mahale Hasan-vojvode; Hadži, sin Tur Alije; Ibrahim, sin hadži Husejna, iz mahale hadži Memi.

Prijevod:

Lejla Gazić

---

¹³ Ne zna se o kojoj je mahali ovdje riječ. Postoji mahala Tabak hadži Sulejmana, poznata kao Potok; mahala Čokadži hadži Sulejmana, nazvana Za Beglukom, i mahala muftije hadži Sulejmana, na Babića bašči.